

EBÜ ŞÜCÂ' el-İSFAHÂNÎ

cut kaynaklarda her ikisinin de günümüze gelip gelmediğine dair bilgiye rastlanmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, IV, 74; Sübkî, *Tabakât*, VI, 15; İbn Kâdî Şühbe, *Tabakâtü's-Şâfi'îyye*, II, 25; *Keşfü'z-zunûn*, I, 140; II, 1625; Serkîs, *Mu'cem*, I, 318; Th. W. Juynboll, *Handeling*, Leiden 1930, s. 374-375; Brockelmann, *GAL*, I, 492-493; *Suppl.*, I, 676-677; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, I, 199; G. C. Anawati, "Textes arabes anciens édités en Egypte au cours des années 1955 et 1956", *MIDEO*, III (1956), s. 275; "Ebû Şucâ", *IA*, IV, 52; J. Schacht, "Abû Shudjâ", *El²* (İng.), I, 150-151; H. Halm, "Abû Şojâ' Eşfahânî", *Elr.*, I, 385.

MUHŞİN KOÇAK

EBÜ ŞÜCÂ' er-RÜZRÂVERÎ

(bk. RÜZRÂVERÎ).

EBÜ TAĞLİB

(bk. GAZANFER).

EBÜ TÂHİR-i HÂTUNÎ

(أبو طاهر خاتوني)

Büyük Selçuklular döneminde yaşayan İran asıllı şair ve devlet adamı.

Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Melikşah'ın oğlu Gıyâseddin Muhammed Tapar'ın (1105-1117) hizmetine girdi. Sultanın hanımı Gevher Hatun'un muhasebecisi (mütevîf) olduğu için kendisine Hâtûnî nisbesi verildi. Kemâleddin ve Muvaḥḥakuddevle lakaplarıyla da anılan Ebû Tâhîr'in, İran'ın Sâve şehrinde bir kütüphanesi bulunduğundan hareketle (Kazvînî, s. 259) Sâveli olduğu da ileri sürülmüştür.

Sultan Gıyâseddin Muhammed, veziri ve diğer memurları arasında bir değişiklik yaptığında Ebû Tâhîr yeni gelen meslektaşlarıyla geçinemeyip onları hicvettiğinden Cürcân'a sürüldü (504/1110). Burada da hicivlerini devam ettirdiği için geri çağırıldı. Hicvettiği kişilerden biri olan mütevîfî Muhtassû'l-Mülk, devletin parasını usulsüz harcadığını ve zimmetine para geçirdiğini ileri sürerek onu hapsedip mallarına el koyduysa da bir süre sonra serbest bırakıldı. Ebû Tâhîr-i Hâtûnî'nin vefat tarihi belli değildir. Ancak çeşitli kaynaklardaki kayıtlardan 529-532 (1134-1137) yılları arasında öldüğü anlaşılmaktadır.

Eserleri. Ebû Tâhîr-i Hâtûnî'nin divanı günümüze kadar gelmemiştir. Bugün

mevcut şiirleri Esedî-i Tûsî'nin *Luğat-i Fûrs*'ünde, Şems-i Kays'ın *el-Mu'cem fi me'âyiri eş'ârî'l-'Acem*'inde, Hamdullah Müstevfî'nin *Nüzhetü'l-kulûb*'unda ve Rîzâ Kulî Han'ın *Mecma'u'l-fuşaḥâ*' adlı eserinde nakledilen beyit ve şiir parçalarından ibarettir. Devletşah ona bir *Târîḥ-i Âl-i Selçûk* atfederse de şimdiye kadar böyle bir esere rastlanmamıştır. Nizâmî-i Arûzî'nin *Çehâr Maḳâle* adlı eserinin ikinci bölümüne benzeyen, yani hem şairleri hem de onlarla ilgili fıkraları nakleden *Menâkıbü's-su'arâ*' ile Melikşah'ın av partilerini anlatan *Şikârname* adlı eserleri de günümüze ulaşmamıştır. Bugün elde bulunan *Tenzîrû'l-vezîrî'z-zîrî'l-ḥînzîr* adlı tek eseri, Vezir Nasîrû'l-Mülk'ü yeren şiirlerini içine alan Arapça küçük bir risâledir. Eserin on bir sayfası Tahran Meclis Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (nr. 633).

BİBLİYOGRAFYA :

Esedî-i Tûsî, *Luğat-ı Fûrs*, Tahran 1336 hş., s. 47-48; Râvendî, *Râhatü's-sudûr*, s. 131; Avfî, *Lübâb* (nşr. Saîd Nefîsî), Tahran 1335, s. VI-VII, XIV-XV, 583, 585, 619, 626; Şems-i Kays, *el-Mu'cem fi me'âyiri eş'ârî'l-'Acem* (nşr. Müderris Rezavî), Tahran 1335 hş., s. 91-92, 215; Kazvînî, *Âşârü'l-bilâd*, Leiden 1849, s. 259; Devletşah, *Tezkire*, s. 29, 58, 64, 76; *Kâmûsü'l-a'lâm*, I, 731; Bedüzzaman Firûzanfer, *Sûḥan ü Sûḥanverân*, Tahran 1308/1929, II, 163-165; *Ferheng-i Fârî*, V, 472; Nefîsî, *Târîḥ-i Naẓm u Neşr*, I, 87-88; Dihhudâ, *Luğatnâme*, II, 556-557; Dj. Khaleghi-Motlagh, "Abû Tâher Kâtûnî", *Elr.*, I, 387.

MÜRSEL ÖZTÜRK

EBÜ TÂHİR es-SİLEFÎ

(bk. SİLEFÎ).

EBÜ TALHA el-ENSÂRÎ

(أبو طلحة الأنصاري)

Ebû Talha Zeyd b. Sehl
b. el-Esved el-Ensârî
(ö. 34/654-55)

Sahâbî.

Câhiliye devrinde Medine'de doğdu. Hazrec kabilesinin Neccâroğulları soyundan geldiği için Hazrecî ve Neccârî nisbeleriyle anılır. Enes b. Mâlik'in üvey babasıdır. Müslüman olmasına Enes b. Mâlik'in annesi Ümmü Süleym sebep oldu. Kocası Mâlik'in hicretten önce ölümü üzerine Ebû Talha ona evlenme teklif etti. Ümmü Süleym, müslüman olmamasının bu evliliğe engel teşkil ettiğini, İslâmiyet'i kabul ettiği takdirde mehir almaksızın kendisiyle evlenebileceğini söy-

ledi. Bunun üzerine Ebû Talha müslüman oldu ve Ümmü Süleym ile evlendi. Bu evlilikten Abdullah ile Ebû Umeyr adlı çocukları dünyaya geldi. Ebû Talha nübüvvetin 12. yılında (621) yapılan Birinci Akabe Biatı'nda kabilesini temsil etti. Hz. Peygamber Medine'ye hicret edince onunla muhacirlerden Ebû Ubeyde b. Cerrâh arasında kardeşlik bağı (muâhât*) kurdu.

Ebû Talha Bedir Gazvesi'ne katıldı. Uhud Gazvesi'nde deriden kalkanı ile vücudunu Hz. Peygamber'e siper etti ve düşman kuvvetlerinin üzerine ok yağdırdı. Onun okçuluğunu takdir eden Resûl-i Ekrem, oradan terkeşi dolu geçen mücahidlere oklarını Ebû Talha'nın önüne boşaltmalarını emretmişti. Hz. Peygamber, onun attığı okların isabet ettiği hedefi görmek için her ayağa kalktığında Ebû Talha, "Yâ Resûlallah, ne olur kendini gösterme! Bir uğursuz düşman okunun sana isabet etmesinden korkarım. İşte göğsüm senin göğsüne siperdir" diye yalvarıyordu (Buhârî, "Menâkıbü'l-enşâr", 18).

Daha sonra yapılan gazvelerin hepsinde bulunan Ebû Talha Huneyn Gazvesi'nde yirmi müşrik öldürdü. Medine'de aynı zamanda kabir kazma işiyle tanındığından Hz. Peygamber'in kabrini de o kazdı. Hz. Ömer kendinden sonraki halifeyi seçmekle görevlendirdiği şurâ mensuplarının, işlerini bitirinceye kadar kimse tarafından rahatsız edilmemesi görevini ona verdi. Hz. Peygamber'in vefatından sonraki tarihlerde Dimaşk'a gidip orada yaşadığı ileri sürülmektedir.

Ebû Talha çoğunluğun kanaatine göre 34 (654-55) yılında vefat etti. 32 (652) yılında, hatta Hz. Peygamber'den sonra kırk yıl daha yaşayıp 51'de (671) öldüğünü kabul edenler de vardır. Enes b. Mâlik'ten gelen rivayete göre Tevbe süresini okurken 41. âyete gelince, "Rabbimiz bizi ihtiyar da olsak genç de olsak savaşa gitmeye çağırıyor" diyerek o günlerde Rumlar'a karşı yapılan bir deniz seferine katılmışsa da karaya çıkmadan gemide vefat etmiş, etrafta kara görülmediği için yedi gün süreyle defnedilmemiş, ancak cesedinde herhangi bir bozulma meydana gelmemiştir. Diğer taraftan onun Medine'de vefat ettiği ve cenaze namazını Hz. Osman'ın kıldırıldığı söylendiği gibi Dimaşk'ta öldüğü de ileri sürülmüştür.

Ebû Talha ashap arasında cesareti, yiğitliği ve bilhassa gür sesiyle tanınır-